

Изази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 ф.,
на по године 2 ф., на четврт
године 1 ф.

За АУСТРО-УГАРСКУ, БОСНУ
и ХЕРЦЕГОВИНУ на годину 6
ф., на по године 3 ф., на четврт
године 1 ф. 50 новч.

За све остале земље годишње
20 фран. у злату, на по године
10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Л И С Т ЗА ПО Л И Т И К У И Ћ Њ И Ж Е В Н О С Т .

ДВАЈЕСНЕТОГОДИШЊИЦА ДЈЕВОЈАЧКОГ ИНСТИТУТА ЦАРИЦЕ МАРИЈЕ.

Прошле године навршило се двадесет и пет година, да је на Цетињу отворен васпитни институт за наше дјевојнице, који отада све боље напредује и више плода доноси на пољу српске просвјете. Тај догађај у просвјетном препорођавању наше отаџбине имао се лани прославити, али је та прослава била одложена због жалости, која је наступила услед смрти великог Цара Александра III-га. Тако се ове године на Ваведеније достојно прославио први четврт вијека благотворног рада овог просвјетног нашег завода.

На Ваведеније, које слави институтска капела као свој храм, била је у тој капели архијерејска служба са благодарњем у присуству Њиховијех Височанстава, Њихове Узвишене Дјеце, напнијех министара са госпођама, царско-руског отправника послова г. Вурцела, г. пуковника Сумарокова са госпођом, чланова дипломатског тијела, бившијех васпитаница овог завода, и одличнијех грађана, који су били позвани. Послије богослужења Високопреосвештени Митрополит г. Митрофан изговорио је следећу бесједу.

Данашња свечаност у дужност ми ставља, да о њој у кратко са овога Светог мјеста неколико ријечи проговорим; зато молим Ваши Височанства, Узвишени Књаже и Књагиње, да за часак благовољите, Своју високу и милостиву пажњу поклонити мојему скромномоме словцу.

Поред Св. празника, онога Богом означеног дана, у који је Препоблагословена Дјева Богородица у Јерусалимско воспиталиште први пут ступила — поред тога — велим — оне хришћанског празника, ком је овај свети храм посвећен, ми данас светкујемо и 26-годишњу успомену, од онога срећног дана, од када у нашој земљи постоји овај завод — овај плодотворни храм просвјетни за наш женски нараштај.

Један мудри научњак рекао је: „који народ оне, да буде добар, срећан и напредан, тај на првоме мјесту, ваља да има добријех и образованијех мајака.“

Заста тако је.

Ако се прво дјечије васпитање постави онако како треба, мудро и побожно, на њему се после са успјехом може по дизати, и као на тврдоме темељу зидати за људски живот свако друго корисно поздрављење.

За прву наставу, то почетно у породичном кругу васпитање, на првоме мјесту позвате су мајке. Од сиреме добријех, побожнијех и образованијех мајака, зависе срећа и напредак породице. Од таквијех породица подиже се она срећа и благостање цијелог народа и Државе.

Његово Височанство наш Узвишени Господар Књаз Никола, као отац народа, коме је Бог у дужност поставио, да се брижљиво стара о добру и срећи народа свога, те ради тога, следејући примјеру својијех узвишенијех предака, 1868 године понао је у Петроград код свога и својега народа моћног покровитеља, Блаженопочившег Цара Руског Александра II.

Имећу осталијех другијех државнијех послова Господар мудро схваћајући националне користи, које права Хришћанска просвјета народу доноси, није процијенио обратити се блаженопочившој Царици Марији Александровној с молбом, да би Царица благовољила одредити средства, за установљење једног женског завода на Цетињу.

Блажене успомене Царица Марија најмилостивије благоизвољила је одазвати се тој мудрој и очинској жељи Књаза Господара нашег, неотложно одредивши, да се Књажева молба одмах у дјело приведе.

Тако очинскијем заузимањем Његовог Височанства Књаза Николе а неограниченом милостију и добротом блаженопочивше Царице Марије, положен је темељ овогом васпитном храму, кога је покојна Царица по имену Својему ознаменовала: „Марински Завод.“

Блаженопочивши Цар Александар II. и Царица Марија Александровна, благоизводили су овај завод ставити под непосреднијем Покровитељством Њезиног Височанства наше Узвишене и милостиве Владарке Књагиње Милене.

Нигда незаборављени прави пријатељ нашег Господара и велики добротвор земље Његове, блажене успомене Цар Александар III. и Његова супруга Њезино Императорско Величанство Царица Марија Феодоровна, преко Њиховијех Височанства Књаза Николе и Књагиње Милене, не само да су поставили оне милости, које су Њихови Славни предци овогом заводу одредили били; него су их Они и удвостручили. Овакву милост свећер једнако наставља и данас срећно владајући Цар Никола II.

Данас се са срећом испуњава мучна четврт вијека, од када овај плодотворни завод највећом милостију рускијех Владарџа, а непосреднијем и очинскијем старањем Њиховијех Височанстава Књаза Николе и Књагиње Милене лучом просвјете просвјетљава и благорођава наш женски подмладак.

Њезино Височанство наша Узвишеница и племенита Владарка Књагиња Милене, као непосредна покровитељка завода кроз 26 година његовога бића најмилостивије материнску бригу о њему свагда је водила. Она, која је и иначе сваком приликом јаснога доказа благовољила дати, да на Њезиноме анђелскоме ерцу почива све оно, што народ морално и материјално подиже, била је права душа овога завода. Она је то чинила са највећом радошћу и пријатношћу, имајући свагда у виду, да је хришћанска просвјета један од првијех услова, на коме се подиже народња срећа и напредак.

Началнице завода код Њезиног Височанства Књагиње покровитељке свагда су наодиле мудријех савјета за добро и углед завода. А воспитанице у Њезиној високој особи, свагда су гледале своју благу и онељубљену милостиву Мајку.

Њезино Височанство Књагиња Милене брижљиво и неуморно настојавала је, те су се са овога живог просвјетног извора духовном водicom божанствене Христове науке и мудрога изображења напавале, не само Црногорке, него и из другијех околних предјела многе младе Српкиње.

У сваком погледу кад узмемо могуће, да је ово један највећи и најбољи у цијеломе Српству воспитни женског пола расадник. Из овога људског расадника, не само по свој Црној Гори, него и по другијех Српским мјестима, као: Боки Которској, Далмацији, Херцеговини, Босни и Старој Србији распостепу се благорођене младе Српкиње. Оне на све стране тих покринних проносе зублу просвјете, и сију животворно сјеме хришћанске побожности и људског знања за добро и срећу миле им српске домовине.

Добра, која је тако овај завод, кроз 26 година свога обетанка земљи нашој учинио, и колка јој још ако Бог да учинити обџаје, велика је и неоцењива.

Зато данас при овој ријеткој светковини свесрдно помолимо се Богу, да дуго поживи Његово Императорско Величанство Цара Руског Никола II. и Његово Височанство Књаза Црногорског Никола I.; Њезино Императорско Величанство Царицу Марију Феодоровну и Њезино Височанство Књагињу Милену, како би помоћу Божијом и Њиховом милостију овај завод и у будуће вјечно цватио на славу Свевишњег Бога, а на срећу и благо народа Српског.

Са овога светог мјеста призивљем благослов Божи на овај просвјетни завод; на Началницу његову многоуважајему и заслужно Госпођицу Софију Петровну Мертваго; на њене уважења достојне пред

шественице, које су се неуморно трудиле за напредак завода; на наставнице и наставнике он, који су у њему служили и оне, који сада служе; на све скупа ученице, како оне те су овдје училе, тако и оне, које сада уче.

Моћној заштити Пресвете Богородице и молитвама Светога Петра Цетињског чудотворца препоручујем овај свети храм прозете, да и у будуће све више и више напредује на срећу и вјечно спасење учећих се младежи. — Амин.

Послије црквеног богослужења Високопреосвештени госп. Митрополит благословио је Институт иконом Св. Петра Цетињског, предавши је начелници института.

У великој дворани биле су окупилене све ученице и позвани гости, кад су ту дошла Њихова Височанства. Хор дјевојачки дочекао је Њихова Височанства пјевањем црногорске химне уз пијано; кад су довршиле то пјевање, Његово Височанство Господар наредно је да се отијева руска народна химна. Затим су раздијелене награде, што су ученице заслужиле прошле школске године. Послије тога дјевојачки хор пјевао је опет уз пијано, па је завршила ову свечаност једна старија ученица декламирањем пригодне пјесме, што су саме ученице старијег разреда саставиле. Ево те лијене пјесме:

*Пропустити дан данашњи,
А да ништа не решимо,
Срце наше нам не даје,
Нити кудити ми можемо.*

*Осећаја бујну пуну,
Души нашој мира није,
Докле толико и искрено
Врели чувства не излије.*

*Четврт вјека није мало,
Од кад овај храм науке
На све стране милос Српства,
Ширећи знање — блажи мрке.*

*Вјечна слава! вјечна звала!
Буди сјени неумрле,
Благородне и слављене
Владатељке Руске врле!!*

*Која ово свето здање
Диге овје у горала,
За то нек Јој вазда буде
Блажен спомен лебу нама!*

*Благодарност и признање,
Што нам К Црњи срца даје,
Гласит се никад неће,
Ни у даљне нараштаје.*

*Вјечна слава! вјечна звала!
Господару нашем славном,
Кој просвјетљу жени држи
Свог народа срећом важном.*

*Вјечна слава! нек је Теби,
Овај зор брижњој Мајци,
Која с' стараш, да свј срећу
Своју блази знања зраци.*

*Ваш рад, бриге и старање
Поклањајући знаће,
А Светици награду Вам
Заслужену за то даће!*

*Благодарност само тако
Ми Вам рећи хтејемо,
Кад признамо, да свј срећу
Ваша само дујејемо!*

*Начелници дивној нашој
Безгранична љубав од нас
Биће до вјек, ко на мору,
Што постоји вазда талас.*

*Све док је нам срца бију,
Нек' јој слава и признање,
Она по и је посветила
И свј бригу и све знање.*

Претплата шаље се поштомском
уштинцом непосредно администрацији „Гл. Црног.“ на Цетиње,
или отплативши новина на
коју драго пошту; а коме је на-
ручије, може се претплатити
код г. *Петра Рамановића*, књаж-
цки агента у Котору. Дописи се
није уредништву Рукописи с
не враћају.

За огласе плаћа се, по простору
који заузму на листу 7, новчића
од реда за први пут, а за сваки
даљи пут по 5 новчића. За огласе
веће и на дуже вријеме попушта се.

*Зрица вјеру и доброту,
Плод од знања одабрани,
Као пажња мајка бира,
Или нас пита, или нас храни.*

*А ти, аграме, ситији своје
Од просвјетне зраке сјајне!
С милим Српством дочекива
Све сретније, боље дане!....*

У вече у седам сати био је велики објед у институту, на ком су извођили присуствовати Њихова Височанства са свом Свијетлом Својом Децом. Још су били позвани на објед: Његово Високопреосвештенство госп. Митрополит, наши министри с госпођама, и све особе, које стоје у каквој свези са институтом. За трпезом су биле и све ученице, а ученице старијег разреда служиле су око трпезе.

При трпези је Његово Височанство Господар прву чашу пио у здравље Њезиног Величанства Царице Марије Феодоровне; а хор дјевојачки се одзвао Његовом Височанству пјевањем „многаја лета,“ на су сви присутни у три пута клицали „ура!“ За тим је царско-руски отправник послова г. Вурцел нашо у здравље Њезиног Височанства Књагиње Милене, којој се здравица одазвао опет хор дјевојачки пјевањем „многаја лета.“

Па је Њег. Височанство Господар извољно управити начелници института следећу здравицу:

Госпођице Началнице!

Данас слави овај просвјетни храм 25-годишњицу свога благословеног дјеловања у Мојој држави, а на пољу оне српске просвјете. У цијелом јужном Словенству, по суду зналаца, овај Институт предлачи пред својом браћом, на велику корист Црне Горе и понос Русије. А што чини, те му припада то првенство? То је велико племенито руско срце, што у њему бије! Оно у великој братској нам Русији, у области благотворности, чини чудеса, којима се и западна просвјетљена Јевропа диви и клања. То је руско срце учинило и ово чудо, те је у овјем кршевила процијетао најмирисији цријет на Балкану, и то баш, Госпођице, под Вашом мудро, ревностом и просвјетљеном управом. Пун признања према тој урођеној добротворности руског срца, који понајбоље бије у женском дијелу братског нам народа руског, Ја нијем, Госпођице, у Ваше здравље!

Иза ове здравнице Његовог Височанства, која је велико одушевљење изазвала, опет је хор отијевао „многаја лета.“

Послије обједа, у осам сати, отпочела је забава, на коју је било позвано још више гости. Највише су дивје ученице декламирале први приказ из „Арванита,“ па је отпочела играшка, која је имала чисто фамилијарни карактер. Његово Височанство Престолонаследник, и Њихове Свјетлости Књагиње Јелена и Ана и Књажевић Мирко играли су са свијема ученицама. Расположење је тако угодно владало, да се играшка играше и далеко преко поноћи наставити; али тек је прошло поноћи Њезино Височанство Књагиња, из обзира према малијем ученицама, нашла је да се већ може разилазити.

Њихова Височанства и Њихове Свјетлости били су испраћени бурнијем одушевљењем клицањем ученица: „Живјели!“ На су се одма стали разилазити сви гости.

Њезино Височанство Њагиња Милена управља је на дан прославе Њезином Императорском Величанству Царици Марији Феодоровној следећу депешу:

ЊЕЗИНОМ ИМПЕРАТОРСКОМ ВЕЛИЧАНСТВУ
ЦАРИЦИ МАРИЈИ ФЕОДОРОВНОЈ

Петроград.

Ми данас славио јубилеј 25-годишњи од како је основан институт дјевојачки, одложен прошле године за ову годину. Поводом ове свечаности долазим у Моје име и у име свијех црногорских матера да изразим Вашем Величанству дубоко признање, што његујемо према успомени блаженопочивше Царице Марије Александровне, Узвишене Основатељке ове школе, и оно ништа мање, што осјећамо према Вашем Величанству за бригу и великодушну дарежљивост, којом пратите кроз толико година судбину овог великог дјела напретка. Ми се сви уједињавамо у топлој молитви, што уздижемо Свевишњему из дубине срдаца за здравље и срећу Вашег Величанства.

МИЛЕНА.

Њезино Императорско Величанство Царица Марија исти дан је одговорила из Гачине Њезином Височанству Њагињи Милени следећом депешом:

ЊЕЗИНОМ ВИСОЧАНСТВУ ЊАГИЊИ МИЛЕНИ

Цетиње.

Ја сам дубоко тронута осјећајима израженим у депеши Вашег Височанства. Са срцем с вама, ја се надам да ће Институт следовати напредовати под Вашим покровитељством на добро земље и на срећу младог нараштаја Црне Горе.

МАРИЈА.

Њезино Императорско Величанство Царица Марија Феодоровна изволила је управити и госп. Начелници института следећу депешу:

НАЧЕЛНИЦИ ДЕВОЈАЧКОГ ИНСТИТУТА
ГОСПОЊИ МЕРТВАГО

Цетиње.

Поводом двајеспетогодишњице оснивања Института, сјећам се са задовољством његовог благотворног дјеловања. Желим Вама и онијема што Вам помажу успјеха све већег и сврси, која ће имати вазда све Моје симпатије.

МАРИЈА.

Даће су стигли следеће честитке:

Од Њезиног Императорског Височанства Велике Њагиње Милице из Милана:

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

Посвећење за епископа

ПЕТРА ПРВОГА

Митрополита Господара Црногорскога.

Г. А. Александров, професор казанског универзитета, на свом љубавном путовању по епископским земљама, у Српјем-епископ Карловцима нашао је у патријаршијској архиви више списа, што се односе на посвећење за епископа Петра I, Митрополита Господара Црногорскога, које је извршио Карловачки архиепископ и Митрополит Мојсије Путник са епископима: вршачкијем Витештијем Поповићем, бачкијем Јосифом Шахабенком и Карлштадскијем Јованом Јовановићем — 13 октобра 1784, који дан досада није био тачно утврђен у историји нашој.

Од тих аката доносимо нашим читаоцима слово, што је поповосвећени епископ изговорно послје освећења, и ниемо, којим је митрополит карловачки извјестно свештенство и народ црногорски о истом посвећењу.

I.

Превосходитељниши високопреосвешћениши и високодостојниши Господине
Архиепископе и Митрополите!

Безприкословно сје ест, да велики благоразумнији човек тога, егда како-

Госпођици Мертваго

Цетиње.

Мисљу се придружујем данашњој свечаности од све душе. Честитам институту и желим му напредак. Молим и Вас, која сте толико допринијели његовом процвјетању, да примите моја ердачна честитања.

МИЛИЦА.

Од Њезиног Височанства Њагиње Романовске Стапе, Војвоткиње Јајхтембершке, из Нице:

Госпођици Мертваго

Цетиње.

Придружујем се са свијем срцем вашој радости. Шилем Вам моја најбоља честитања поводом јубилеја нашег драгог Института, и желим да напредује то лијено дјело.

СТАНА ЊАГИЊА РОМАНОВСКА.

Од Његове Свјетлости Њаза Петра Карађорђевића из Жене:

Г-ци, Софији Мертваго

Цетиње.

Примите моја честитања поводом врло свечаног дана који напомиње оснивање завода милошћу Њезиног Величанства Царице на корисет ширења просвјете међу дјевојкама, које неће никада заборавити то добротинство. Нека би Бог и даље благосиљао ваше трудове.

Њаз Петар.

Од Његовог Високопреосвештенства г. Митрополита Саве из Одиња:

Њезиному Превосходитељству Софији Петровићој Мертваго

Цетиње.

Поводом светковања 25-годишњег Јубилеја Царско-Маринског института, приносим вам моја најискрепја честитања и најбоље жеље.

Дао Бог, да ви још много љета здраво, сретно, мудро и успјешно управљате том духовном матицом на српско славенскоме југу са досаданшњом љубави, виднијем успјесима и неуспјешним трудовима, на славу Спаситеља Бога, на част Њихових Царских Величанстава најблагочестивијег самодржца сверускога, покровитеља православља и славенства Цара Николаја II и Царице Марије; на потпуно задовољство Њихових Височанстава нашег општељубљенога и Витешког Господара Њаза Николаја I. и Њагиње Милене, а на срећу и изображење црногорске младежи. Призивам благослов Божији на Вас, на Ваше сатрудинце, помоћнике и ученице.

Митрополит

Савва Косановић.

Госпођа Пацевићка, прва начелница института, управља је из Петро-

града следећу депешу Његовом Височанству Господару:

Његовом Височанству Њазу

НИКОЛИ

Цетиње.

За просвијећено покровитељство и непромјенљиво благовољење Вашег Височанства према Институту вазда ћу бити благодарна.

ПАЦЕВИЋ

Још је стигло госп. Начелници много брзојавнијех честитака, међу којима спомињемо Њаза Василићкова из Петрограда и бившијех питомица овог института.

Њезино Височанство Њагиња Милена, поводом овог јубилеја, обдарила је наставнице института по драгоценијем женскијем накитом, а старије наставнице по златнијем сатом.

Здање института било је искрено заставама и лаворовијем вијенцима, и у вечер освијетљено.

За вријеме обједна војена музика свирала је пред институтом, а за вријеме игранке у институту.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 24 новембра.

Лондонски „Стандард“, орган енглеске владе, послје потоњијех бесједа лорда Сализберија, овако се изражава у корисет енглеске политике у Цариграду: „У Енглеској ми сви живимо под утиљом јавнога мњења, и да је лорд Сализбери хтио да напусти наслијеђену политику лорда Розберија односно јерменског питања, то му не бишмо допустити јавно мњење енглеско. Ово је принудило Енглеску, да преко свога министра иностранијех дјела руководи преставке велесила код Султана због почињенијех звијерства у Јерменској. Тако лорд Сализбери двоструку одговорност носе, а измирење двају елемената тако је тешко. С једне стране он је имао дужност, да сваки потрес отоманске царевине избјегава, а с друге стране задаћу, да турску царевину тако поплаши, да се постави у армију са моралнијем осјећајима енглеског народа. Он је имао посао једног дипломата и оправдане филантропије у једно исто доба да врши. То није случај био ни са кнезом Лобановим, Ханатом, Бертелотом, ни са осталијем министрима јевропскијех држава. Док се нема пред очима ова двострука задаћа енглеског министра, не може се ни његов метод, ни његова политика разумјети, и њега можда неправедно судити... Не може се ни за ни против отоманске царевине бо-

рити. Она се мора уздржати и реформирати. Ако се то не узмогне постићи, онда ће се морати установити конкурсуална управа, чији метод и намјере морају бити мирољубиве. Ако Султан ипак, успркос уједињене демонстрације бродовља у Мраморном мору, узме да своју власт уздржи, то је неминовно да његова влада мора бити тако уређена, да може задовољити своје заштитнике. Отоманском царвином не може даље владати затворена ложница, која је доступна само шапачима и чаколизима. Турска влада мора као оне другијех земаља на свјетлости бијелог дана живјети. Животи дах јавнога мњења мора и у атмосферу Илдиз Њоска продријети, и турскоме народу могућност пружи-ти, да се покаже, да је бољи од његовијех лукеурнознијех и деморализиранојех власника.“

Какво расположење влада у аустро-угарскијем политичкијем круговима према држању Русије може се надозрети из једног дипломатског извјешта из Цариграда у официној „Пестер Кореспонденци“, у коме се између осталог вели: „Од неколико мјесеца зна се у добро посвећенијем турскијем круговима, да руски кабинет свако принудно средство перхореспира, и подржава отпор Султанов против енглеске интервенције. И у ствари изгледа да то схваћање има неке истине у себи. Русија је против сваког заједничког поступања сила у Турској, Русија неће никакву диобу Турске, она је хоће сву само за себе, и све ће употребити, да ни најмање земљиште турске царевине ма којој другој велесили пусти.“

Оваква оптужба, што се из Пеште подиже противу Русије, садашње најмоћније заштитнице Турске, може се разумјети, кад се узме у обзир држање Русије према предлогу грофа Голуховског односно интервенције заједничког бродовља у Цариграду. Што на тај предлог нијесу пристале још Француска и Њемачка, то „Пест. Коресподент“ називље Француску слијешијем извршиоцем воље Русије. А што се тиче Њемачке „Пест. Кор.“ вели, да је посљедња аудијенција ъемачког посланика Саурма имала доказати Султану, да је погрешан његов рачун, те из основа срушити његове плузије.

У италијанском парламенту Крипини је одговорио на дотичне интерпелације, да су шест држава до сада сагласне да у ствари мира и цивилизације дјелају, те да се може потпуно повјерења имати, да се мир неће пореметити; а министар иностранијех дјела барон Блан у своме одговору нагласио је заузимање Италије, да се уздржи споразум шест велесила у источној политици, и нада се, да ће овај споразум уродити побољшањем поло-

врученнаго миѣ стада Христова обрисуе, а и надежда любезнишии паства мои о миѣ небудеть предана, но цѣло исполнител.

Приеѣтъ ја сѣмо подѣ сѣнию Вышнѣго и всею благое управлѣющаго Бога, но приеѣтъ, како и веѣмъ, предетоящимъ познато естѣ, доволно скорѣиъ и печалѣи; обаче толико болшии радости и веселѣи исполнено естѣ при возвращенѣи моесѣи сердце мое; ибо кромѣ сего, что ја високое Архѣрействѣ достоинство легко подучить, имѣлъ ја способѣишую прилику живо извѣтитѣся о правленѣи здѣшнемъ духовномъ мѣркомъ и монашескомъ, имѣлъ прилику очертѣиѣмъ быти многихъ добрыхъ и похвалныхъ урежденѣи и управленѣи Вашего Превосходительства. Но паче всего онаѣ отеческаѣ благонаклонности, онаѣ истѣиная повѣренности, онаѣ презѣвичайное, но акѣ природное человеколюбѣе, съ котѣирымъ Превосходительство Ваше меня сѣ моими приѣти и содржѣти изволѣиете, неизгладѣиую печать благодарѣиѣи въ сердце моему оставѣиѣи будутѣи. Возвращѣиѣи убо пакѣи въ даннѣи предѣли судѣиѣи мои, ниже могу, ниже хощу престѣти и воззѣи блѣиной пастѣи моесѣи нынѣ въ кратѣиѣи назначѣиной, а въ умѣи моесѣи глубоко написѣиная приповѣдѣи, и сѣице тѣиу, купѣи сомноу самѣи кѣи подражанѣиу тоѣи изрядныхъ добродѣиѣи возбудѣиѣи, а возбудѣиѣи даѣи ихъ и меня кѣи сѣиу взаимными благодарѣиственными и радѣиственными сѣиасѣи непреѣистанѣио Бега сѣиыиѣи о благоѣиѣи, здравѣи и спасѣиѣи Вашего Превосходительства, яко и всего церковнаго приѣица и всеѣи

ској држави, док се у западним крајевима та тенденција прилично сукобљава са сличним појавом тих држава. Разлог овој појави није у племенској особини, већ у економским приликама, а нарочито у мањој и обичајима становништва.

У исти мах писац расправља и о плодности бракова од јужних Словена, на тврди, да се она у целини својој прилично креће у оним размјерама, као што је и у другим државама, тако, да мало не свуда на један брак долази четворо дјете. С погледом на доба супружника, Врбанић тврди, да се код јужних Словена становништво необично рано жени и да, осим Русије, у Јевропи нема земље гдје би се бракови тако рано склапавали као код њих. Последице ових прераних вјенчања онај жају се на плодности бракова, јер је та плодност у појединим крајевима ондје већа, гдје се не склапају преране женидбе. Број прих бракова т. ј. гдје оба супружника први пут ступају у брак, мањи је по гдје а од других бракова нарочито се истичу бракови између удоваца и удовица, који су у другим државама бројно најмањи, јер се гдје не жени толико удоваца и не удаје толико удовица, као међу јужним Словенима.

За тим опширно расправља о рађању код јужних Словена, на истиче, како је код њих сразмјера рађања већа по у другим државама, осим Русије и Мађарске. Ова велика сразмјера рађања није последица плодности становништва; на против, он долази до противног закључка, да је плодност становништва баш у оним крајевима најмања, гдје је сразмјера рађања највећа; гдје је сразмјера рађања далеко мања, та је плодност већа по код јужних Словена. Овој великој сразмјери рађања према другим државама није узрок у већој плодности становништва, већ у великом броју ожених и удатих. Опширно говори о законитим и незаконитим браковима, о мртворођеној дјечи и о разлици поља код рађања, на за тим прелази на умирање становништва. Ту писац тврди, да југословен. земље спадају и ону групу јевропских држава, гдје је умирање народа доста велико (просјечно 25 на 1000.) Овом сразмјерно доста великом помору узрок је што је у средњим и вишим годинама помор већи по у великом дјелу јевропских држава, а не, као што би се могло мислити, за то што је можда велики помор дјете. Петица, у југословенским крајевима је сразмјера рађања већа по гдје, али је помор дјете тако повиоан, као и у оним државама, гдје су прилике умирања дјете најповољније. Упоредивши умирање с рађањем, налази, да се у југословенским земљама, осим Босне и Херцеговине, сваке године за 119.000 дуна више роди по што умре, тако, да је 1000 дуна средњег становништва за близу 16 дуна сваке године веће рађање од умирања; појав тако повиоан, да му нема равна ни у једној јевропској држави, а једино га надмањују сјевероамеричке државе. Узвод тога Врбанић долази до закључка да у југословенским племенима има доста снаге и крениости, да се развију из самих себе властитим природним прираштајем и без туђих елемената, који им нијесу еродирали по крви ни по језику.

Најзад спомиње становништво по добу, на у том погледу прије свега истиче велику разлику између западних и источних дјелова југословенских крајева, јер је због велике сразмјере рађања и због великог вишка рађања над умирањем код ових потоњих особито велики проценат најмањих доба, а за тим разлике, како у југословенским земљама број становништва, способан за правду, није толики колики у осталим јевропском државама.

На крају своје расправе писац наглашује, како би било потребно, да се испитавања демографских прилика јужних Словена прошире до већих појединости, по што је то до сада учињено, јер ма колике да су племенске еродности југословенских племена, ипак се она међусобно разликују у културном, економском и социјалном погледу.

(НОВЕ КЊИГЕ.) Примили смо:

Петар. I. Петровић, Владика-Митрополит чернороски. Његово посвешћење во епископа и сказанное имъ послѣ этого слово. А. Александров. Казань. Типо-литография Императорскаго Университета 1895.

Побратими. Драма у три чина с пјесаном. Српској далматинској омладини посвећује Стево П. Вешев. Српска дубровачка штампарија А. Пасарића. 1895. Цијена 50 новчића.

Дон Никоте од Манче, Велеумни Племић, Мигела Сервантеса Саведра. Са Шпанског превео Борђе Поповић. Друга свежа са 20 илустрација. Изадао задужбина И. М. Коларца. Биоград, Печатања Петра Ђурића, Обилићев вијенац бр. 17, г. 1895. Цијена 2 динара. Трећа свежа већ је у штампи дата и биће готова у јануару, и у њој ће бити 20 илустрација.

(Листови.) Октобарска свежа „ДЈЕЛА“ изашла је са овим садржајем:

Пријатељу Душану С. Вилићу, пјесма Алексе Шантића.

Из мојих успомена, II. сав, од Л. Т. Прерано. — I. пјесма Лаза Коетића. Два корисна закона, од М. Паланчанеке идиле. I. Идила о циљету без мириса, од М. Пав.

Угарска и опозиција Хрватска, написао Шарл Лоазо, превод с француског. Руса, пјесма Сокољавина.

Уловница идиле, приповијетка Габријела д'Анџијо, с талијанског Lux.

У тихој ноћи, пјесма Ђубине.

K. E. Zacharij von Lingenthal, од Чедомила Митровића.

Једном старом мачи удевачу, пјесма В. Ј.

Хајрих Фон Сибел, од Др. Драг. М. П. Политички преглед, од — Љ. —

Друштвена хроника; Отварање новог позоришта у Загребу, од М. Цвијетића.

Критика и библиографија. J. L. D. Bogdanov Spor između Srba i Hrvata. —

1. Srpsko hrvatsko pitanje — zamašno pitanje; 2. Paradoksi; 3. Naši prosvjetitelji; 4. Bošnjštvo; 5. Srpsko-hrvatsko pitanje — psihološko pitanje; 6. Komparativna študija; 7. Treće stanovište. — U Zadru. Izdanje Stamparije S. Artale. 1895. Mala 8°, 46., реферат Љ. Ј.

Споменик XXIX. (Српска Краљевска Академија). I. Пински поменик, II. Апострофско житије свете Петке. III. Живот св. Василија новог, од Ст. Новковића. У Биограду државна штампарија Краљевине Србије 1895. — На 4-ини. 113 стр. цијена дин. реферат Јована X. Васиљевића.

Sbornik Čechů dolnorakouské k. h. Редактор Др. J. Karasek. стр. 239 и 31 слике у тексту и 2 у прилогу. У Бечу 1895. реферат В. М.

Доктор Ганџ. Венеричне болести и њихва природа, знаци последице и лијечење. Биоград 1895 стр. 106. цијена 1-50 дин., реферат Вој. Ж. Ђорђевића.

Краћи реферати. Биљешке.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 24 новембра.

(С Двора.) Њихова Височанства Господар и Престолонаследник отпутовали су јучер у Подгорицу.

(Личне вијести.) Г. Куцинеки, аустро-угарски министар-резидент при нашем Двору, отпутовао је прошле суботе пут Беча. — Г. Војвода Платенац, наш ратни министар отпутовао је данас у Подгорицу.

(Захвала.) Госн. Начелница дјевојачког Института Софија Петровић Мертваго, молила нас је, да овим путем изјавимо бившим питомицама и другим особама њезину срдечну благодарност, а такоер и цијелог института, за брзојавне честитке, које су на њу управиле на дан прославе двадесетогодишњице института, што овиме радо чинимо.

(Први овогодишњи скуп родитељски) у цетињским основним школама био је у неђељу 19-ог новембра у два сата после подне. На овом скупу говорено је „о домаћем васпитању“ — с обзиром на женско васпитање, и „о међусобним односима родитеља и учитеља.“ За тим је прочитан и објашњен дин „Школног Закона“, који се односи највише на родитеље.

Присутни су били сви јачки родитељи, што им служи на похвалу, јер се види, да љубе школу и просвјету и да се озбиљно старају о васпитању своје дјете.

(Вријеме.) Лијено и ако студено вријеме што смо до сада уживали као да се почело кварити; јутрос је севануо дан облачан.

РАЗЛИЧИТО.

(Значајна слика.) Биоградске „Срп. Новине“ допосе: У данашње доба, кад наша телеграфска жица скоро сваког дана доноси вијести, које су кадје да изазову забриност и узнемиреност, — долази нам до руку један умјетнички табло, који је извађен по замисли и нацрту њемачког цара Вилхелма II, у коме се алегорично представља заједница културних, хришћанских народа Јевропе спремих да штите своја највећија блага: хиљадугодишње тековине неуморног културног рада!

Од неког времена пролазила је кроз јевропске листове вијест о тој замисли садањег њемачког цара, коју је он предао на израду професору Каселеке академије, сликару Кнафкусу. Сада се јавља да је та

алегорична слика готова и да се израђује у халкографском одејку царевинске штампарије у Берлину и за који дан пустиће се на јавност. Међу тим чувене линее „Illustrirte Zeitung“ већ су биле у стању да саопште копију те слике и ми је сад имамо пред собом.

На оброну једног крста, с лијево стране, стоји група алегоричких слика које представљају јевропске велике силе, у античком одејлу: оклопима од кова и жлица. Пред њима, а на самој ивици од оброне, стоји арханђео Михаило, у класичном витешком оклопу са уздигнутим крилима. На његовом оклопу види се знак Христов, на глави му дијадема с крстом над челом. Окренут алегоричкој групи, арханђео држи у снуштеној десној руци пламени мач, а лијево руком показује преко цвијетних поља и веледешних градова — преко којих лете орлови — на пожар који се диже преко ријеке у нустом пољу. Над пожаром у диму види се чудовиште — аждаја, која гледа на лијевој страну и сипље муњевите пламенове, који пробијају кроз облаке од дима. Више аждаје, у пламену, види се обасјан Буда.

Сама алегоричка група састављена је овако: С приједа стоји Германија са истргнутим мачем у десној а с подигнутим штитом у лијевој руци, те корача напријед гледајући право у прилику преко ријеке, готово да се брани од пријетеће опасности; на глави јој шлем са ораом која држи уздигнута крила а испод шлема, из рамена, леуријају се плаве власи. За корак испред ње, у страну стоји Француска, десном руком наслонена на копље а леву подигла више очију, наслонивши је на фригизку кану, те гледа испитујућим погледом у даљину. Русија метнула лијево руку на Германију те гледа преко њеног рамена а у десној руци држи нагнуто копље, као да се спрема за ударац; с главе јој се спушта међедовина која је утврђена императорским вијенцом. Иза Русије стоји Аустрија са шлемом на глави, на њеном оклопу види се грб, — црни двоглави орао; окренута је патраг, према Британији, коју привлачи са лијево руком. Британија пак стоји као у недоумици, и ако је у потпуној ратној опреми са стародревним шлемом на глави, десну руку спустила је на штит, на коме је британски крст, — држећи палцем копље које стоји на раме усправно положено. Између Аустрије и Британије види се Италија; гола глава и гледајући напријед пружила је лијево руку иза Аустрије, а десну иза Британије. И сад долази једна заговетка. Иза Британије, завршујући овај табло, стоји слика, коју некоји мумачи не могу да објасне шта управо треба да представља.

Та је слика мања од осталих. Док све напријед описане слике представљају женске прилике у зрелим годинама (као што се обично узимају за алегоричке представе држава и појединих грана умјетности, књижевности и т. д.) лик ове завршне слике лик је дјевојчице, с расплетеном косом, у лаком оклопу (такозваној кошуљи од жлица), без икаквог оружја само што у снуштеној десној руци држи два пера од стрижеле; лијево руком, такоер снуштеном руком, држи се за пружену руку која се види иза Британије. Некоји њемачки листови, описујући овај табло, веле да је та пружена рука Италије, — али размак мјеста између ове дјевојчице и Италије тако је несоразмјерно велики, да је то просто немогуће. Сам цртеж уз ту руку показује да ће то бити рука од друге слике, која је сасвим заклоњена Британијом. Значај пак, који би могао да има ова последица слика, биће тај, да се с њом хтјело да представе мањи јевропски народи а над главом, у крају, лете двије преласице тисе-грабљивице. Изад цијелога табла види се у сјају знамење Хришћанства крст, (очевидно према хришћанском предању из живота византијског цара Св. Константина: In hoc signo vinces.)

Испод слике је факсимил: „Völker Europas, währet ihre heiligsten Güter! Wilhelm II.“ (У српском преводу значи: штитите народи Европе, своја највећија блага. Вилхелм, (Imperator rex) цар краљ.)

Вели се, да је замисао за ову алегорију поникао у вријеме јананско-кинеског рата, када оно доносило страховите вијести о покољима и пустошењима на источним бојним пољима. Онда се писало по новинама да у будућности може на Европу наћи напаст, — ако се једном из хиљадугодишње летаргије крећу оне силне масе народа жуте расе, које би биле кадје да поплаве јевропски свијет, као некад Цингисханове орде. Свакако је за данашње вријеме интересантна појава ова лијено емисиона алегорича пареког упука селанског побједиоца. Политичке цијендлаке можда ће и у самом распореду описаних алегоричких слика наћи грађе за политичка уметовања, — по ми гледамо на ствар више са умјетничке стране, која је неоспорно лијена и чини пријатан утисак, коме са задовољством дајемо изрази.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА.“

БЕЧ, новембра. — Граф Тафе умро.

ПАРИЗ, 18 новембра. — Руски амбасадор Калугеров из Бреста и предсједник Фор измијенили су денеше, које ватрено изражавају жеље за срећу двају народа.

БЕЧ, 19 новембра. — Велики Књаз Петар са фамилијом присио је из Русије, и отпутовао преко Италије у Ницу.

ЦАРИГРАД, 19 новембра. — Инглески посланик Керн био је на аудијенцији код Султана, која је трајала 2½ уре.

БРЕСТ, 20 новембра. — Руске кретанице „Рурик“ и „Димитри Донски“ кренули су уз велике овације симпатичне.

СОФИЈА, 20 новембра. — Митинг, који је био сазван у корист Македоније био је жадрмеријом раићеран.

ЦАРИГРАД, 20 новембра. — Посланици су потпуно сагласни у захтијевању другог стационог брода.

ЦАРИГРАД, 21 новембра. — Операције против Цајтуна обустављене су, и напиво су предузети преговори са бунтовницима. Споразум посланика у питању другог брода потпуно је.

БЕРЛИН, 22 новембра. — Рајхстаг је отворен престонијем говором, који наглашује добре пријатељске односе Њемачке са свијема државама. На истоку Њемачка непрестано ради са веледешама, да уздржи мир, и пада се да ће успјети.

РИМ, 22 новембра. — Криспи је изјавио у камари, да тројни савез све једнако постоји. Италија чини своју дужност, поступајући на истоку сложено са ослабијем државама. Ако се statusquo Туреке не узмога уздржати, неће се поновити погрешке прелашње. Дневни ред у корист политике владине примљен је са 267 проти 131 гласа.

БУКАРЕШТ, 23 новембра. — При изборима за сенат од 60 мјеста влада је добила 57, један опозиција, и два ужа избора. Стурдија је изабран на три мјеста, Статеско на два. Пређашњи министри Катарђи, Кари, Маргилман Лаховари пропали су. Велико одушевљење.

СОФИЈА, 23 новембра. — Извјешће одбора у сабрању о владавини Стамбулова констатира прогоњење невинијех; није оправдан процес противу митрополита Климента; злоупотребе у војенијем набавкама. Стамбулов и Греков злоупотребили су тајни фонд. Одбор предлаже, да се ставу под оптужбу осам пређашњијех министара, и да се поведе парница за накнаду против наследника Стамбулова и Муткарова.

ЦАРИГРАД, 24 новембра. — Глас да су посланици предали ултиматум у питању стационера није основан. Костиатноцуло-паша наименован је за посланика у Лондону. Бивши велики везир Сајид-паша и његов син побјегли су у инглеско посланство, јер се сматрају у опасности. (?)

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Господин Вомпар, бизни француски министар резидент на Цетињу, изволио је поклонити болници Данила I. једну велику лијену фуруну. Од стране болесника изјављује племенитом дародавцу топлу благодарност.

У п р а в а.

НАЗНАЊЕ.

У магацину ове финансије налази се од 3. септембра ове године један код бјелина простије, нема чисте марке ни броја. — Незна се чије — овим се тражи власник да се од данас за један мјесец пријави са оригиналним рачуном или вјероватном свједошвом да робу прими, иначе: посље овога рока роба ће се одма продати и намирити ови и други трошкови.

Цетиње, 24 Новембра 1895

Д. Број 85.

Из Канцеларије
Управе Фин. Вароши Цетиња.